

Reflectarea sectorului nonprofit și a economiei sociale în statistica oficială din România

Notă pentru Ministerul **pentru Consultare Publică și Dialog Civic**

În atenția **Domnului Secretar de Stat Mihai Lisetchi,**

21 martie 2016

Introducere

Experții, decidenții și activiștii deplâng de mult timp lipsa datelor statistice oficiale privind sectorul non-profit și economia socială în ansamblu cu componentele sale (sectorul non-profit – care include casele de ajutor reciproc și cel cooperatist). Informațiile statistice de încredere sunt absolut necesare pentru elaborarea și evaluarea politicilor publice pentru acest sector, pentru o mai bună înțelegere a modului în care operează și a rolului său și pentru conștientizarea publică a importanței reale a acestui sector în structura societății.¹

Această preocupare a ajuns se regăsește între prioritățile instituțiilor europene din ultimii ani. Astfel Comisia Europeană în Comunicarea sa din 2011 - **Inițiativa pentru antreprenoriatul social** și-a propus **îmbunătățirea vizibilității antreprenoriatului social** inclusiv, necesitatea de a dispune de mijloace care să permită evaluarea și să valorizeze impactul și performanța socială a acestor activități (dând exemplu experiențele anumitor state membre care au creat conturi satelit care permit colectarea de statistici privind sectorul asociativ, întreprinderile sociale, cooperativele și asociațiile mutuale)². Parlamentul European în rezoluția sa din 2012 dedicată acestui sector a solicitat Comisiei să promoveze o mai bună înțelegere și creșterea nivelului de cunoștințe cu privire la întreprinderile sociale și economia socială și să îmbunătățească vizibilitatea amândurora, iar statelor membre să dea curs cererii de propuneri lansate de către Comisie în vederea obținerii de statistici fiabile cu privire la întreprinderile din sectorul economiei sociale, statistici care să fie elaborate de institutele naționale de profil.

Probleme metodologice în prezent

Sistemul European de Conturi SEC grupează entitățile (unități instituționale) care desfășoară activități productive în cinci *sectoare instituționale* care se exclud reciproc și care împreună alcătuiesc economia națională:

- 1) societăți nefinanciare (S11);
- 2) societăți financiare (S12);
- 3) administrația publică (S13);
- 4) gospodăriile populației (S14);

¹ Measuring the Social Economy in the Framework of the National Accounts - Sybille Mertens, Cera Chair, Center for Social Economy Business School of the University of Liège

² COM(2011) 682 final COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Inițiativă pentru antreprenoriatul social - Construirea unui ecosistem pentru promovarea întreprinderilor sociale în cadrul economiei și al inovării sociale

5) instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației (S15).

Sectorul **Instituții fără scop lucrativ (s.15)** cuprinde instituțiile fără scop lucrativ cu personalitate juridică ce servesc gospodăriile populației și care sunt alți producători de non-piață privați. Sectorul S.15 cuprinde două mari categorii de IFSLSGP ce furnizează bunuri și servicii non-piață gospodăriilor populației:

- (a) sindicatele, grupurile profesionale, societățile științifice, asociațiile de consumatori, partidele politice, bisericile și comunitățile religioase (inclusiv cele finanțate, dar necontrolate de administrațiile publice), cluburile sociale, culturale, recreative și sportive;
- (b) organizațiile de caritate și asociațiile de binefacere finanțate prin transferuri voluntare, în numerar sau în natură, provenite de la alte unități instituționale.

Probleme

1. În practică în conturile naționale se introduc în acest sector **numai** acele **instituții fără scop lucrativ non-piață**. Conform ESA pentru a stabili tipul de producători sectorul unei instituții fără scop lucrativ se aplică criteriul de 50 % - în cazul în care mai mult de 50 % din costurile de producție sunt acoperite din vânzări, unitatea instituțională este producător de piață și este clasificată în sectorul societăților nefinanciare sau financiare;
2. Casele de ajutor reciproc ale salariaților și pensionarilor – instituții fără scop lucrativ sunt incluse, prin natura serviciilor pe care le oferă, în sectorul societăților financiare.

Surse de date : situațiile financiare anuale ale entităților persoane juridice fără scop patrimonial

Conturile satelit pentru instituțiile non-profit și economia socială – practica internațională

Pentru a rezolva problemele identificate mai sus singura soluție identificată la nivel internațional sunt **conturile satelit** pentru instituțiile non-profit (ONU) sau economia socială (Comisia Europeană)

- Metodologii ONU de măsurare a Instituțiilor non-profit și a muncii voluntare

În anul 2003 ONU a publicat **Manualul Instituțiilor Non-profit în sistemul conturilor naționale** care conținea un set de standarde statistice și liniile directe recomandate pentru dezvoltarea de date privind instituțiile non-profit (NPIs) în cadrul SNA Sistemului Național de Conturi³. În 2008 se publică o revizuire a Sistemului Conturilor Naționale al ONU care include un capitol despre instituțiile non-profit și despre modalitățile de măsurare a muncii voluntare - O nouă revizuire a Manualului ONU este așteptată în acest an 2016. Până în prezent au introdus conturile satelit pentru instituțiile non-profit Australia, Brazilia, Canada, Israel, Japonia, Kyrgyzstan, Mexic, Maroc, Mozambic, Noua Zeelandă, Norvegia, Filipine, Tailanda, Statele Unite și din Uniunea Europeană – Belgia, Republica Cehă, Franța, Portugalia

În anul 2011 ILO a publicat **Manualul privind măsurarea activității de voluntariat** destinat să ghidze țările în generarea de date sistematice și comparabile cu privire la activitatea de

³ http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf

voluntariat, prin intermediul anchetelor regulate pentru forța de muncă sau alte studii legate de gospodăria. Obiectivul este de a pune la dispoziție date comparative privind o formă importantă a activității, aflată în creștere, dar adesea ignorată de statisticile economice tradiționale. În anul 2013 ILO a adoptat și o nouă definiție a muncii. Următoarele state au introdus deja în practică prevederile Manualului Belgia, Ungaria, Irlanda, Italia, Polonia, Portugalia, Norvegia, Africa de Sud Brazilia, Bangladesh.

- Metodologii europene - În 2006 Comisia Europeană a publicat Manualul de conturi satelit pentru economia socială (Manual for Drawing Up the Satellite Accounts of Companies in The Social Economy: Co-Operatives and Mutual Societies) elaborat pentru CE de CIRIEC (Centre Internationale de Recherches et de l'Information sur l'Économie Sociale et Coopérative)

Manualul a fost implementat în următoarele țări cu finanțare de la Comisia Europeană Belgia, Bulgaria, Macedonia, Serbia, Spania, România.

Experiența din România de până acum – conturi satelit pentru economia socială (sector non-profit și cooperative)

Centrul Național Pregătire Statistică, cu sprijinul Institutului Național de Statistică și împreună cu Institutul de Economie Socială din cadrul FDSC au elaborat pentru prima dată în anul 2014 Conturile satelit pentru economia socială din România (sector non-profit și cooperatist). Proiectul a lucrat în cadrul metodologic furnizat de *Sistemul european de conturi naționale și regionale* (SEC 95) și de Manualul de conturi satelit pentru economia socială al **Comisiei Europene CIRIEC** în 2006.

Probleme identificate specifice României

1. Entități pentru care nu există informații statistice

Există entități, cum ar fi asociațiile de proprietari, pentru care colectarea informațiilor a fost dificilă deoarece acestea nu au obligația depunerii bilanțului la autoritățile naționale fiscale. Conform Ordinului nr. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 846 din 10/12/2007, asociațiile de proprietari fără activități economice pot conduce contabilitatea în partidă simplă. Asociațiile de proprietari care optează pentru conducerea contabilității în partidă simplă trebuie să depună la compartimentele specializate în sprijinirea și îndrumarea asociațiilor de proprietari din cadrul consiliilor locale situația soldurilor elementelor de activ și pasiv, până la data de 1 martie pentru situația existentă la 31 decembrie și până la data de 1 septembrie pentru situația existentă la 30 iunie. Asociațiile de proprietari care optează pentru conducerea contabilității în partidă dublă trebuie să depună bilanț contabil, conform prevederilor legale, în termen de 120 de zile de la încheierea exercițiului financiar. Numai un număr foarte mic de asociații de proprietari au optat pentru conducerea contabilității în partidă dublă și depunerea bilanțului contabil la autoritățile competente.

Recomandare Se recomandă modificarea Ordinului nr. 1969/2007 privind aprobarea reglementărilor contabile pentru persoanele juridice fără scop patrimonial publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 846 din 10/12/2007 în sensul că toate asociațiile de proprietari să depună bilanț ca și celelalte entități la autoritățile naționale fiscale pentru a fi luate în calcul atât la conturile naționale cât și la conturile satelit ale instituțiilor fără scop lucrativ și al

economiei sociale, deoarece considerăm că acest segment creează plus valoare și totodată locuri de muncă.

2. Instituții financiare non-profit sub-reprezentate

Casele de ajutor reciproc CAR din România completează bilanț de tip ONG, ele nu sunt supuse supravegherii de către Banca Națională ci doar unei proceduri de raportare care are în vedere numai casele de ajutor reciproc ale salariaților, nu și pe cele ale pensionarilor.. Pentru casele de ajutor reciproc ale salariaților raportarea activității lor financiare **este parțială**, și anume privește numai casele de ajutor reciproc afiliate, care raportează prin intermediul uniunilor sau federațiilor acestora, respectiv Uniunea Națională a Caselor de Ajutor Reciproc ale Salariaților UNCARSR și Federația Caselor de Ajutor Reciproc FedCar. UNCARSR depune la ANAF un **bilanț consolidat al caselor afiliate** care este posibil să nu se găsească în contabilitatea națională.

Recomandare

Pentru reflectarea corectă a volumului sectorului instituțional al instituțiilor fără scop lucrativ este necesară o analiză de detaliu posibilă numai în cazul calculării conturilor satelit pentru acest sector – numai acestea pot evidenția volumul real al acestui sector instituțional.

Concluzie

Este necesară calcularea regulată și în România a conturilor satelit pentru economia socială – sectorul non-profit.